

УДК 070:316.77:004.8

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.3.2/08>**Педорук І. Д.**<https://orcid.org/0009-0000-5325-4854>

Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету

Танасійчук А. М.<https://orcid.org/0000-0002-7967-0239>

Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету

Деркач А. М.<https://orcid.org/0009-0004-0482-387X>

Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету

ЕВОЛЮЦІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ: ВІД ДОДРУКАРСЬКИХ ФОРМ КОМУНІКАЦІЇ ДО ЕПОХИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

У статті здійснено комплексне дослідження еволюції журналістики як соціально-комунікаційного феномена від додрукарських форм передавання інформації до сучасного цифрового та алгоритмічного етапів розвитку. Обґрунтовано, що журналістика формувалася під впливом технологічних, соціальних і політичних чинників, а її розвиток має нелінійний характер і супроводжується трансформацією функцій, форм і ролі в суспільстві.

Проаналізовано основні історичні етапи розвитку журналістики: додрукарський, друкарський, індустріальний, електронний, цифровий та сучасний етап, пов'язаний із впровадженням штучного інтелекту. Встановлено, що кожен із них визначається специфічними комунікаційними особливостями – від обмеженої елітарної комунікації до масовості, інтерактивності та персоналізації інформаційних потоків. Особливу увагу приділено цифровій трансформації, яка змінила характер взаємодії між медіа та аудиторією, перетворивши її на активного учасника створення й поширення контенту.

Розкрито вплив штучного інтелекту на сучасні журналістські практики, зокрема автоматизацію виробництва новин, аналіз великих масивів даних і персоналізацію контенту. Водночас акцентовано на нових викликах, пов'язаних із дезінформацією, алгоритмізацією інформаційного простору, етичними аспектами та зниженням рівня довіри до медіа.

Окремо охарактеризовано специфіку розвитку журналістики в Україні, що зумовлена історичними обставинами, політичними трансформаціями та сучасними викликами, зокрема умовами інформаційної війни. Наголошено на її ролі у формуванні громадянського суспільства та забезпеченні інформаційної безпеки держави.

Зроблено висновок, що попри глибокі технологічні зміни, базові принципи журналістики – достовірність, об'єктивність, відповідальність і суспільна значущість – залишаються незмінними та визначають її місце в сучасному демократичному суспільстві.

Ключові слова: журналістика, соціальні комунікації, мас-медіа, цифровізація, штучний інтелект, медіатрансформація, інформаційне суспільство, періодизація журналістики.

Постановка проблеми. Журналістика як суспільне явище сформувалася в процесі тривалого історичного розвитку комунікаційних практик і технологій. Від первинних форм передавання інформації до сучасних цифрових платформ вона зазнала глибоких трансформацій, що змінили не лише технічні засоби комунікації, а й саму сутність журналістської діяльності.

У сучасному інформаційному суспільстві журналістика функціонує в умовах інтенсивної цифровізації, розвитку соціальних мереж, алгоритмізації інформаційних потоків та впровадження штучного інтелекту. Це породжує нові виклики, пов'язані з достовірністю інформації, етичними стандартами, впливом алгоритмів на формування порядку денного та зростанням

ролі аудиторії як активного учасника комунікаційного процесу.

У зв'язку з цим актуальним є комплексне осмислення еволюції журналістики, що дозволяє простежити закономірності її розвитку, визначити ключові етапи трансформації та з'ясувати, які риси залишаються незмінними попри технологічні зміни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика еволюції журналістики та її функціонування в системі соціальних комунікацій є предметом наукового інтересу як українських, так і зарубіжних дослідників. Теоретичні засади журналістики як соціального інституту розкрито у працях українських науковців, зокрема В. Різуна, який розглядає журналістику як складову системи соціальних комунікацій і підкреслює її роль у формуванні суспільного дискурсу [1].

Значний внесок у дослідження масової комунікації зробив Г. Почепцов, який аналізує інформаційні процеси як інструмент впливу на суспільство та підкреслює роль медіа у формуванні смислів і поведінкових моделей [2]. У його працях журналістика постає як механізм управління інформаційними потоками в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Питання функцій журналістики, її стандартів та ролі в демократичному суспільстві висвітлюються у працях І. Михайлина, який визначає журналістику як інструмент соціального контролю та важливий елемент публічної сфери [3]. Дослідник акцентує увагу на необхідності дотримання професійних стандартів як умови довіри до медіа.

Окрему увагу в науковому дискурсі приділено проблемам розвитку мас-медіа та їх впливу на громадську думку. У цьому контексті важливими є ідеї західних дослідників, зокрема М. Маклюєна, який обґрунтував вплив медіа на формування соціальної реальності та підкреслив, що «медіа є повідомленням» [4]. Його концепція дозволяє пояснити трансформацію журналістики під впливом технологічних змін.

Теорія встановлення порядку денного (agenda-setting), розроблена М. МакКомбсом і Д. Шоу, також є важливою для розуміння ролі журналістики у формуванні громадської думки [5]. Вона доводить, що медіа визначають не лише те, що люди думають, а й те, про що вони думають.

Сучасні дослідження зосереджуються на трансформації журналістики в умовах цифровізації. Зокрема, В. Іванов та В. Сердюк аналізують розвиток онлайн-журналістики, мультимедійності та нових форм взаємодії з аудиторією [6]. Дослід-

ники підкреслюють зміну ролі журналіста, який стає не лише автором, а й модератором комунікаційних процесів.

Проблеми дезінформації, інформаційних війн і цифрових викликів розглядаються у працях сучасних українських медіадослідників, які акцентують увагу на необхідності розвитку фактчекінгу та медіаграмотності як ключових умов функціонування журналістики в умовах інформаційного суспільства [2; 6].

Отже, аналіз наукових праць свідчить про значний інтерес до дослідження журналістики як соціально-комунікаційного феномена. Водночас недостатньо узагальненим залишається питання її еволюції в широкому історичному контексті – від додрукарських форм комунікації до сучасного етапу розвитку, пов'язаного з впровадженням штучного інтелекту, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження еволюції журналістики як соціально-комунікаційного феномена від додрукарських форм комунікації до сучасного етапу розвитку в умовах цифрової трансформації та впровадження штучного інтелекту.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: охарактеризувати додрукарські форми комунікації як передумови виникнення журналістики; проаналізувати становлення журналістики в умовах розвитку друкарства та масової преси; визначити особливості розвитку журналістики в індустріальну та електронну епохи; дослідити трансформацію журналістики в цифрову добу; окреслити вплив штучного інтелекту на сучасні медіапрактики.

Виклад основного матеріалу. Журналістика як соціально-комунікаційний феномен формувалася впродовж тривалого історичного періоду під впливом технологічних, соціальних та політичних чинників. Її розвиток не є лінійним, а відображає зміну форм комунікації, трансформацію функцій та зміну ролі журналіста у суспільстві.

З метою систематизації основних етапів еволюції журналістики доцільно узагальнити їх у вигляді періодизаційної моделі, що відображає ключові характеристики кожного історичного етапу (табл. 1).

Як видно з таблиці, розвиток журналістики відбувався під впливом технологічних інновацій, які визначали не лише способи поширення інформації, а й характер взаємодії між комунікатором і аудиторією. Кожен із зазначених етапів має власні специфічні риси, що зумовлюють

Еволюція журналістики як соціально-комунікаційного феномена

Етап	Період	Характеристика	Основні форми	Комунікаційні особливості
Додрукарський	Античність – XV ст.	Протожурналістика, формування перших інформаційних практик	Acta Diurna, проповіді, рукописні бюлетені (<i>avvisi</i>)	Обмежене поширення, елітарність, усна та рукописна комунікація
Друкарський	XV–XVII ст.	Виникнення друкарства та перших газет	Памфлети, листки, перші газети	Масовість, регулярність, формування публічної сфери
Індустріальний	XVIII – кінець XIX ст.	Розвиток масової преси, технологічний прорив	Penny Press, інформаційні агентства	Стандартизація новин, оперативність, масовість
Електронний	XX ст.	Поява аудіовізуальних медіа	Радіо, телебачення	Ефект присутності, емоційний вплив, синхронність
Цифровий	Кінець XX – початок XXI ст.	Перехід у онлайн-середовище	Інтернет-ЗМІ, соціальні мережі, блоги	Інтерактивність, мультимедійність, швидкість
Алгоритмічний (Ш)	2020-ті рр. – дотепер	Інтеграція штучного інтелекту в журналістику	AI-контент, автоматизовані новини, віртуальні ведучі	Персоналізація, алгоритмізація, гіперлокальність

Джерело: складено автором.

трансформацію функцій журналістики та її ролі в суспільстві.

У зв'язку з цим доцільно детальніше розглянути кожен із етапів еволюції журналістики.

Додрукарські форми комунікації як передумова виникнення журналістики. Журналістика як професійна діяльність сформувалася не відразу, а стала результатом тривалого розвитку комунікативних практик, пов'язаних із передаванням суспільно значущої інформації. Ще в додрукарську епоху існували форми поширення відомостей, які виконували функції, близькі до сучасної журналістики.

Одним із перших прикладів систематизованого інформування населення була антична практика публікації щоденних повідомлень – *Acta Diurna Populi Romani*, започаткована у I столітті до н. е. Ці повідомлення містили інформацію про політичні рішення, судові процеси, суспільні події та публічні видовища. Вони розміщувалися у відкритих місцях, що забезпечувало їх доступність для широкого загалу, а також копіювалися та поширювалися за межами столиці.

У середньовічний період комунікаційні зв'язки набули більш фрагментарного характеру. Основними каналами поширення інформації виступали церковні проповіді, усна традиція та торговельні мережі. У XIV столітті в Європі з'являються рукописні інформаційні листки (*avvisi*), які створювалися професійними збирачами новин і були оріє-

нтовані на вузьке коло споживачів – дипломатів, банкірів та політичних діячів. Це явище можна розглядати як прообраз спеціалізованої журналістики.

Таким чином, додрукарські форми комунікації заклали основи для подальшого розвитку журналістики, зокрема принципи регулярності, актуальності та суспільної значущості інформації.

Революція друкарства та формування журналістики як соціального інституту. Винахід друкарського верстата у середині XV століття став переломним моментом у розвитку комунікацій та започаткував якісно новий етап у становленні журналістики. Завдяки можливості масового тиражування текстів інформація перестала бути привілеєм вузького кола освічених осіб і стала доступною широким верствам населення.

Поява регулярних друкованих видань на початку XVII століття заклала основи сучасної журналістики. Однією з перших газет вважається видання *Relation*, що виходило у 1605 році. Саме в цей період формується принцип регулярності подачі інформації, який став визначальним для журналістської діяльності. Регулярність сприяла формуванню довіри аудиторії та залежності від інформаційних потоків.

Водночас розвивається ідея свободи слова як необхідної умови функціонування журналістики. Важливу роль у цьому процесі відіграли концепції, що обґрунтовували існування «ринку ідей», у межах якого істина має перемагати у відкритій

конкуренції з різними поглядами. Це стало підґрунтям для формування журналістики як незалежного соціального інституту.

Отже, друкарська революція не лише розширила можливості поширення інформації, а й сприяла формуванню публічної сфери, в якій журналістика почала виконувати функції інформування, аналізу та суспільного контролю.

Індустріальна доба та становлення масової журналістики. XIX століття стало періодом інтенсивного розвитку журналістики під впливом індустріалізації та технологічних інновацій. Винайдення телеграфу значно прискорило процес передавання інформації, що спричинило зміну стилю журналістських матеріалів. Повідомлення стали коротшими, лаконічнішими та орієнтованими на факти, що сприяло формуванню стандартів об'єктивної журналістики.

У цей період виникає феномен масової преси, зокрема так званої «*renny press*» – дешевих газет, доступних широким верствам населення. Це сприяло демократизації інформаційного простору та перетворенню журналістики на масове явище.

Наприкінці XIX століття формується так звана «жовта преса», що використовувала сенсаційність, емоційність та маніпулятивні прийоми для привернення уваги аудиторії. Попри критику, цей етап став важливим для розвитку журналістики, оскільки продемонстрував вплив медіа на масову свідомість і необхідність формування професійних стандартів та етичних норм.

Таким чином, індустріальна епоха сприяла перетворенню журналістики на потужний соціальний інститут, здатний впливати на суспільні процеси.

Журналістика в електронну епоху: радіо і телебачення. XX століття ознаменувалося появою електронних засобів масової комунікації – радіо та телебачення. Ці медіа змінили характер сприйняття інформації, додавши до тексту звук і зображення.

Радіо забезпечило оперативність інформування та можливість одночасного охоплення великої аудиторії, тоді як телебачення створило ефект присутності, що значно посилило емоційний вплив медіа. У цей період журналістика починає поєднувати інформаційну функцію з елементами візуального та емоційного впливу.

Водночас відбувається інституціоналізація журналістики: формуються редакційні структури, професійні стандарти, етичні кодекси. Журналістика закріплює за собою статус «четвертої влади», виконуючи контрольну функцію щодо діяльності державних інституцій.

Цифрова трансформація журналістики.

Початок XXI століття став етапом глибоких змін у медіасфері, пов'язаних із розвитком інтернету та цифрових технологій. Журналістика переходить у онлайн-середовище, що змінює не лише канали поширення інформації, а й саму логіку комунікації.

З'являються нові форми медіа – онлайн-видання, соціальні платформи, блоги, подкасти. Аудиторія перестає бути пасивним споживачем інформації та стає активним учасником комунікаційного процесу, створюючи та поширюючи контент.

Цифрова журналістика характеризується мультимедійністю, інтерактивністю та високою швидкістю оновлення інформації. Водночас виникають нові виклики, зокрема проблема дезінформації, фейкових новин, зниження довіри до медіа та залежності від алгоритмів соціальних мереж. Як зазначає P. Napoli, цифрові платформи суттєво трансформують механізми регулювання інформаційного простору та впливу медіа на суспільство [10].

Крім того, сучасні дослідження інформаційного безладу (*information disorder*) підкреслюють складність відмежування правдивої інформації від маніпулятивної в умовах цифрового середовища, що потребує розвитку нових підходів до журналістських стандартів і фактчекінгу [11].

У звітах Reuters Institute наголошується, що цифрова журналістика дедалі більше орієнтується на персоналізацію контенту, мобільні платформи та взаємодію з аудиторією в реальному часі, що змінює традиційні моделі споживання новин [12].

Журналістика в епоху штучного інтелекту. Сучасний етап розвитку журналістики пов'язаний із впровадженням технологій штучного інтелекту в редакційні процеси. Як зазначає J. Pavlik, цифрові інновації, включаючи штучний інтелект, радикально змінюють підходи до створення та сприйняття медіаконтенту, формуючи нові форми журналістики [7].

ШІ використовується для автоматизації створення новин, аналізу великих обсягів даних, персоналізації контенту та оптимізації роботи медіаорганізацій. За результатами досліджень С. Beckett, використання штучного інтелекту в журналістиці сприяє підвищенню ефективності роботи редакцій, однак водночас породжує питання щодо відповідальності та етичних меж застосування технологій [8].

Водночас, як підкреслює M. Carlson, трансформація журналістики в цифрову епоху пов'язана зі

зміною самої природи журналістського авторитету та довіри до медіа [9].

Однією з ключових тенденцій є поява так званих «гіперлокальних новин», які генеруються автоматично для конкретних аудиторій. Також активно розвивається синтетичний контент, зокрема віртуальні ведучі та автоматизовані відеоматеріали. Разом із новими можливостями зростає і кількість етичних викликів, зокрема щодо достовірності інформації та прозорості використання алгоритмів.

Зокрема, актуальними стають питання достовірності інформації, прозорості використання алгоритмів, відповідальності за контент і збереження людського виміру журналістики. Крім того, алгоритмічні системи формують інформаційні стрічки користувачів, створюючи ефект «інформаційних бульбашок», що може призводити до поляризації суспільства. У цих умовах журналістика повинна не лише інформувати, а й сприяти формуванню критичного мислення та об'єднанню суспільства.

Отже, проведений аналіз основних етапів розвитку журналістики свідчить про її поступову трансформацію від простих форм передавання інформації до складної системи соціально-комунікаційної взаємодії. Кожен історичний етап характеризується зміною технологічної бази, що, у свою чергу, зумовлює трансформацію функцій журналістики, її жанрової структури та ролі в суспільстві.

На друкерському етапі журналістика виконувала переважно інформаційну та комунікативну функції в обмеженому соціальному середовищі. Із розвитком друкарства відбувається формування регулярної преси та публічної сфери, що сприяє становленню журналістики як соціального інституту. Індустріальна епоха забезпечила масовість і стандартизацію журналістської діяльності, тоді як електронна доба посилила емоційний вплив медіа та їхню доступність.

Цифровий етап розвитку журналістики характеризується інтерактивністю, мультимедійністю та залученням аудиторії до процесу створення контенту. Водночас сучасний алгоритмічний етап, пов'язаний із впровадженням штучного інтелекту, змінює саму природу журналістської діяльності, зокрема через автоматизацію виробництва новин, персоналізацію інформаційних потоків та появу нових етичних викликів.

Таким чином, запропонована періодизація дозволяє простежити закономірності розвитку журналістики як соціально-комунікаційного

феномена, зокрема залежність її форм і функцій від технологічних змін, а також збереження базових принципів – достовірності, суспільної значущості та комунікативної ролі.

Особливий інтерес становить розвиток журналістики в Україні, який має власну історичну специфіку та відображає взаємодію глобальних і локальних процесів.

Розвиток журналістики в Україні має специфічний характер, зумовлений складними історичними, політичними та культурними умовами. На відміну від західноєвропейської традиції, де журналістика формувалася в умовах поступового розвитку публічної сфери, українська журналістика тривалий час розвивалася під впливом зовнішніх обмежень, що суттєво вплинуло на її зміст, форми та функції.

Першими проявами журналістської діяльності в Україні можна вважати полемічну літературу XVI–XVII століть, яка виконувала функції публічного дискурсу. Тексти цього періоду були спрямовані на захист культурної та релігійної ідентичності, а також на формування суспільної позиції. Вони заклали традицію критичної публіцистики, що зберігається в українській журналістиці донині.

Становлення періодичної преси в Україні розпочалося у XVIII–XIX століттях. Поява перших друкованих видань сприяла формуванню інформаційного простору, однак цей процес супроводжувався значними обмеженнями з боку імперських влад. Заборони на використання української мови у друці призвели до виникнення феномену журналістики поза межами країни. Українські видання видавалися за кордоном, що дозволило зберегти національну ідентичність та розвивати публічну думку.

Важливу роль у розвитку української журналістики відіграли видатні діячі, які поєднували журналістську, літературну та наукову діяльність. Їхня робота сприяла формуванню інтелектуального простору та інтеграції української журналістики в європейський контекст.

У XX столітті розвиток журналістики в Україні відбувався в умовах політичних трансформацій. Короткий період національного відродження змінився тривалим етапом тоталітарного контролю, коли журналістика виконувала функції державної пропаганди. Водночас навіть у цих умовах існували альтернативні форми комунікації, зокрема самвидав, який став важливим інструментом поширення правдивої інформації та захисту прав людини.

Після здобуття незалежності Україною журналістика почала розвиватися як відносно незалежний соціальний інститут. Проте цей процес супроводжувався впливом політичних та економічних чинників, зокрема концентрацією медіавласності та залежністю від фінансово-промислових груп. Це призвело до появи явищ політичного тиску на медіа та маніпулятивних практик.

Важливим етапом у розвитку української журналістики стали суспільно-політичні трансформації початку XXI століття. Револьюційні події сприяли активізації громадянської журналістики, зростанню ролі незалежних медіа та розвитку нових форматів комунікації. Соціальні мережі та онлайн-платформи стали важливими каналами поширення інформації, що змінило традиційні моделі журналістської діяльності.

Особливого значення журналістика набула в умовах повномасштабної війни. Вона стала не лише джерелом інформації, а й елементом інформаційної безпеки держави. Українські медіа виконують функції протидії дезінформації, документування подій, формування міжнародної підтримки та збереження національної ідентичності. У цих умовах зростає значення фактчекінгу, оперативності та відповідальності за поширювану інформацію.

Сучасна українська журналістика функціонує в умовах цифрової трансформації, поєднуючи традиційні стандарти професії з новими технологічними можливостями. Вона активно інтегрується у світовий медіапростір, водночас зберігаючи власну специфіку, зумовлену історичним досвідом та актуальними викликами.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що журналістика є складним соціально-комунікаційним феноменом, розвиток якого безпосередньо зумовлений еволюцією технологій, змінами суспільних відносин та трансформацією інформаційного середовища. Простежено, що від додрукарських форм комунікації до сучасного етапу розвитку журналістика зазнала якісних змін, які охоплюють не лише технічні аспекти, а й функціональні, змістові та професійні характеристики.

Доведено, що на кожному історичному етапі журналістика виконувала суспільно значущі

функції, однак їх зміст і форми реалізації змінювалися відповідно до домінуючих комунікаційних технологій. Якщо на ранніх етапах вона була обмеженою за масштабом і доступністю, то з розвитком друкарства та масової преси журналістика перетворилася на інституціоналізовану систему, що забезпечує формування публічної сфери. У подальшому електронні та цифрові медіа значно розширили її вплив, зробивши журналістику невід'ємною складовою глобального інформаційного простору.

Встановлено, що сучасний етап розвитку журналістики характеризується глибокою цифровою трансформацією, інтерактивністю, мультимедійністю та алгоритмізацією інформаційних процесів. Впровадження технологій штучного інтелекту відкриває нові можливості для автоматизації виробництва контенту, персоналізації інформації та аналізу великих масивів даних, водночас породжуючи нові етичні та професійні виклики.

Обґрунтовано, що попри технологічні зміни, базові принципи журналістики залишаються незмінними. До них належать достовірність, об'єктивність, відповідальність перед суспільством, дотримання професійних стандартів та орієнтація на суспільний інтерес. Саме ці принципи забезпечують довіру до медіа та визначають їхню роль у демократичному суспільстві.

Виявлено, що розвиток журналістики в Україні має власну специфіку, зумовлену історичними обставинами, політичними трансформаціями та сучасними викликами, зокрема умовами інформаційної війни. Українська журналістика поєднує загальносвітові тенденції з національними особливостями, виступаючи важливим чинником формування громадянського суспільства та інформаційної безпеки держави.

Таким чином, еволюція журналістики свідчить про її адаптивність до технологічних змін та здатність зберігати свою соціальну місію. Перспективи подальшого розвитку журналістики пов'язані з інтеграцією інноваційних технологій, зокрема штучного інтелекту, підвищенням ролі фактчекінгу, розвитком медіаграмотності та посиленням етичних стандартів у професійній діяльності.

Список літератури:

1. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підручник. Київ : Видавничий центр «Просвіта», 2008. 260 с.
2. Почепцов Г. Г. Інформаційні війни. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
3. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 496 с.
4. Маклюен М. Розуміння медіа: зовнішні розширення людини / пер. з англ. Київ : Ніка-Центр, 2003. 464 с.

5. McCombs M., Shaw D. The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*. 1972. Vol. 36. No. 2. P. 176–187.
6. Іванов В. Ф., Сердюк В. Є. Журналістика в умовах цифровізації: нові виклики та стандарти. Київ: Академія української преси, 2020. 312 с.
7. Pavlik J. V. *Journalism in the Age of Virtual Reality*. New York : Columbia University Press, 2019. 240 p.
8. Beckett C. *New Powers, New Responsibilities: A Global Survey of Journalism and Artificial Intelligence*. London : LSE, 2019. 52 p.
9. Carlson M. *Journalistic Authority: Legitimizing News in the Digital Era*. New York : Columbia University Press, 2017. 256 p.
10. Napoli P. *Social Media and the Public Interest: Media Regulation in the Disinformation Age*. New York : Columbia University Press, 2019. 320 p.
11. Wardle C., Derakhshan H. *Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework*. Strasbourg : Council of Europe, 2017. 108 p.
12. Newman N. *Journalism, Media and Technology Trends and Predictions 2024*. Oxford : Reuters Institute for the Study of Journalism, 2024. 40 p.

Pedoruk I. D., Tanasiichuk A. M., Derkach A. M. EVOLUTION OF JOURNALISM: FROM PRE-PRINT FORMS OF COMMUNICATION TO THE ERA OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The article provides a comprehensive study of the evolution of journalism as a socio-communicative phenomenon, from pre-print forms of information transmission to the modern digital and algorithmic stages of development. It is substantiated that journalism has been shaped by technological, social, and political factors, and its development is non-linear, accompanied by transformations in its functions, forms, and societal role.

The main historical stages of journalism development are analyzed: pre-print, print, industrial, electronic, digital, and the contemporary stage associated with the implementation of artificial intelligence. It is established that each stage is characterized by specific communicative features—from limited elite communication to mass dissemination, interactivity, and personalization of information flows. Particular attention is paid to digital transformation, which has changed the nature of interaction between media and audiences, turning the latter into active participants in content creation and distribution.

The impact of artificial intelligence on modern journalistic practices is examined, including the automation of news production, big data analysis, and content personalization. At the same time, new challenges are emphasized, such as disinformation, algorithmization of the information space, ethical concerns, and declining trust in media.

The article also outlines the specific features of journalism development in Ukraine, shaped by historical circumstances, political transformations, and current challenges, particularly in the context of information warfare. It highlights the role of journalism in fostering civil society and ensuring national information security.

It is concluded that despite profound technological changes, the fundamental principles of journalism—accuracy, objectivity, responsibility, and public significance—remain unchanged and determine its role in a modern democratic society.

Keywords: *journalism, social communications, mass media, digitalization, artificial intelligence, media transformation, information society, journalism periodization.*

Дата першого надходження статті до видання: 07.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026